

Fra rike menn til fattige kvinner?

Fordelingsvirkningene av ny folketrygd
i et kjønns og klasseperspektiv

Axel West Pedersen (ISF)
Pensjonsforum 8. juni 2018

Fordelingspolitiske mål for pensjonssystemet

- Inntekt i pensjoneringsfasen
 - Forhindre fattigdom
 - Lav inntektsulikhet
 - Begrense kjønnsgapet i pensjon
- Livsinntekt
 - Bidra til å redusere (ikke øke) inntektsforskjellene mellom fattig og rik i et livsløpsperspektiv

Closing the gender gap in pensions

A micro-simulation analysis of the Norwegian NDC
pension system

Elin Halvorsen (SSB)

Axel West Pedersen (ISF)

Hvorfor får kvinner lavere pensjon?

- Mer deltid og kortere yrkeskarrierer (større innsats i uformelt omsorgsarbeid)
- Lavere lønn

Samtidig som de har større behov:

- Høyere forventet levealder
- Flere år som enslig pensjonist (gift/samboende med eldre partner)

Problemstilling

Hvilke virkninger har det nye opptjeningssystemet for fordelingen av pensjonsytelser mellom menn og kvinner og med hensyn til generell ulikhet?

Data:

MOSART-modellen

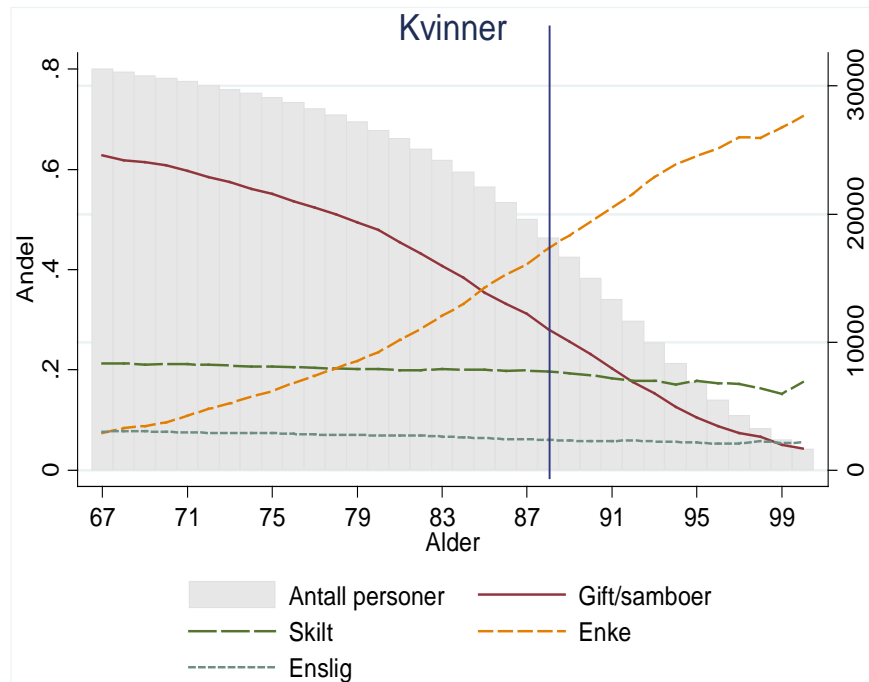
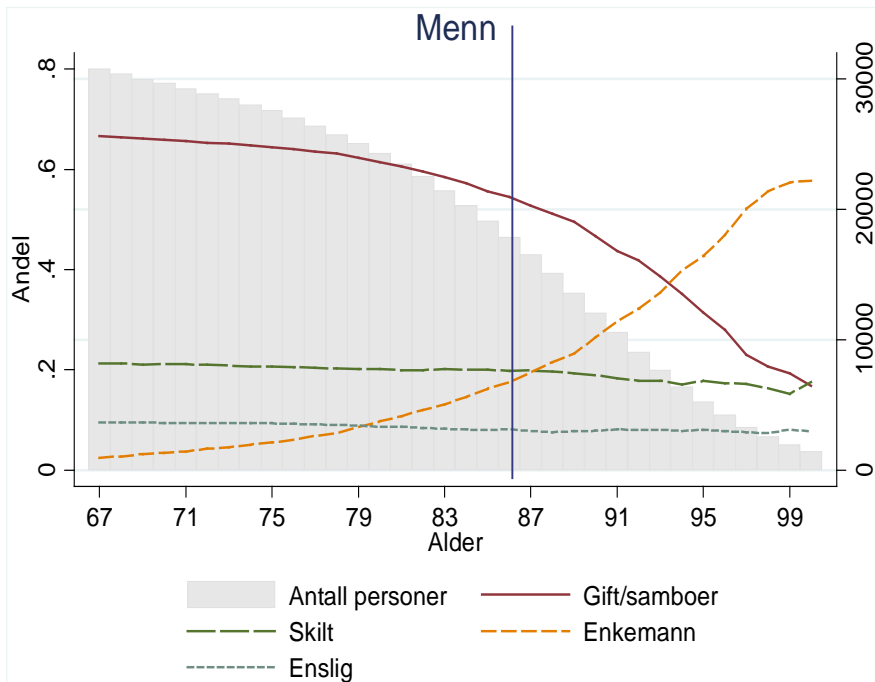
Ramme for analysen

- 1963-årgangen
- Alle tar ut pensjon og slutter å jobbe ved fylte 67 år
- Ingen økning i arbeidsmarkedsdeltakelse og arbeidstid som følge av reformen

Poeng: rendyrke effekten av de ulike komponentene i selve opptjeningssystemet

Fremtidige pensjonister (1963-kullet)

Demografisk sammensetning

Trinnvis analyse

Pensjon opptjent på lønn og trygdeinntekt

Med kjønns spesifikt delingstall

Med kjønnsnøytralt delingstall

+Omsorgspoeng

+Arv av pensjonsrettigheter mellom ektefeller

+Garantipensjon (som til gifte og samboende)

+Høyere garantipensjon til enslige

-Progressiv beskatning av pensjonsinntekt

På hvert trinn: Hva skjer med

- Kvinner pensjon i prosent av menns
- Ulikheten i fordelingen av pensjonsinntekt

Gjennomsnittlig årlig pensjon over pensjoneringsfasen - individinntekt

	Gjennomsnitt pensjon		Forholdstall K/M	Endring i forhold til foregående trinn		Forholdstall K/M
	Menn	Kvinner		Menn	Kvinner	
0. Differensiert delingstall	268164	154176		-	-	-
1. Nøytralt delingstall	242600	168341		-25564	+14166	
2. Opptjeningstak	206926	158741		-35674	-9600	
3. Omsorgsopptjening	209087	174748		+2161	+16007	
4. Arv mellom ektefeller	209726	181298		+639	+6549	
5. Garantipensjon lav sats	214718	191563		+4992	+10265	
6. Garantipensjon differensiert	215891	193815		+1173	+2252	
7. Skatt på pensjon	189320	175459		-26571	-18356	

Gjennomsnittlig årlig pensjon over pensjoneringsfasen - individinntekt

	Gjennomsnitt pensjon		Forholdstall K/M	Endring i forhold til foregående trinn		Forholdstall K/M
	Menn	Kvinner		Menn	Kvinner	
0. Differensiert delingstall	268164	154176	57%	-	-	-
1. Nøytralt delingstall	242600	168341	69%	-25564	+14166	+12%
2. Opptjeningstak	206926	158741	77%	-35674	-9600	+7%
3. Omsorgsopptjening	209087	174748	84%	+2161	+16007	+7%
4. Arv mellom ektefeller	209726	181298	86%	+639	+6549	+3%
5. Garantipensjon lav sats	214718	191563	89%	+4992	+10265	+3%
6. Garantipensjon differensiert	215891	193815	90%	+1173	+2252	+1%
7. Skatt på pensjon	189320	175459	93%	-26571	-18356	+3%

Kjønnsgap og ulikhet i inntekt etter skatt Gjennomsnitt over pensjoneringsfasen

	Kvinner pensjon i prosent av menns	Ulikhet målt ved Gini-koeffisienten
Individinntekt	93	0,087

Kjønnsgap og ulikhet i inntekt etter skatt Gjennomsnitt over pensjoneringsfasen

	Kvinnens pensjon i prosent av menns	Ulikhet målt ved Gini-koeffisienten
Individinntekt	93	0,087
Individinntekt justert for stordriftsfordeler	91	0,165

Is the Norwegian pension system progressive?

Taking social inequalities in longevity into account

Elin Halvorsen (SSB)

Axel West Pedersen (ISF)

Policy konteksten

De fleste offentlige pensjonssystemer kombinerer

- en progressiv ytelsesprofil med
- mer eller mindre proporsjonale innbetalinger

Men utbetaling av livslange ytelser favoriserer grupper med høy utdanning og inntekt

(i tillegg til å forsterke omfordelingen til fordel for kvinner)

Den siste effekten kan tenkes å dominere over den formelle progressiviteten i ytelsesprofilen

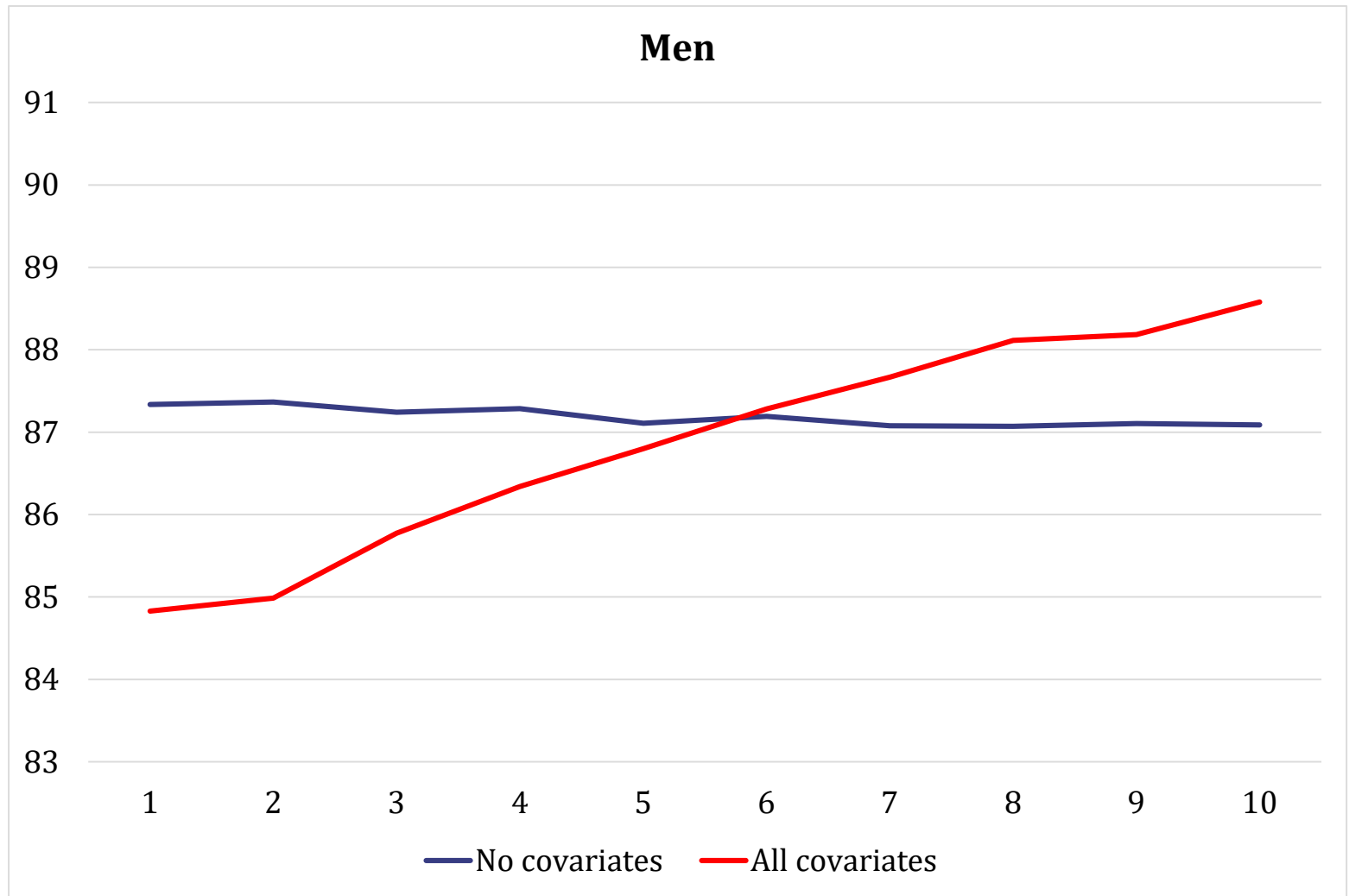
Hvorfor være opptatt av dette i en norsk sammenheng?

- De sosiale ulikheter i dødelighet og forventet levealder er store i Norge og de ser ut til å være voksende
- Problemstillingen er aktualisert av levealdersjusteringen i det nye systemet
- Hvis systemet som helhet viser seg å være regressivt vil det undergrave legitimiteten

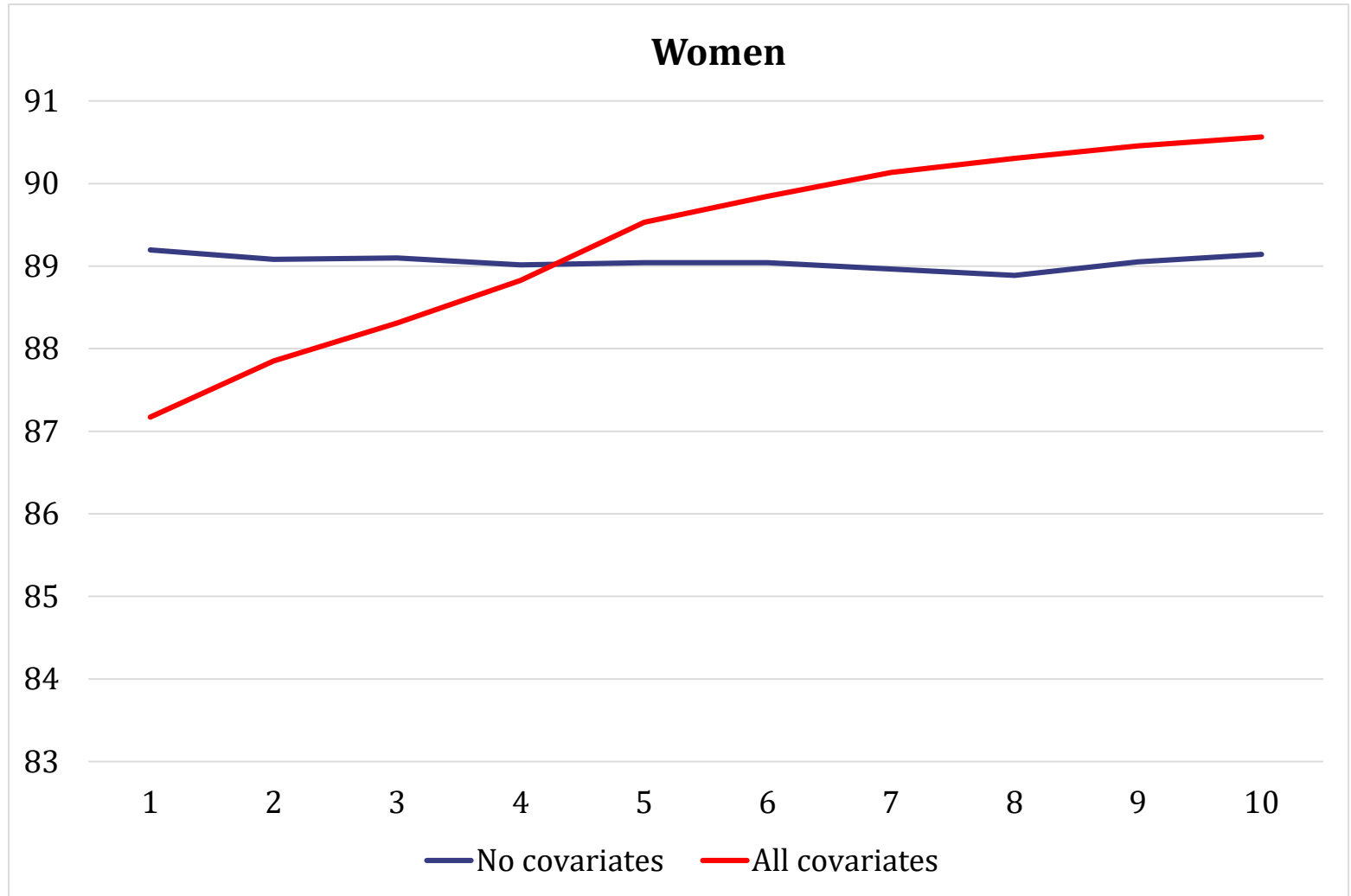
Data og analyseramme

- 1963-årgangen
- Bare individinntekt
- Summen av pensjonsytelser over pensjoneringsfasen
- Diskontering med lønnsveksten
- To alternative scenarier
 - Alle tar ut pensjon og slutter å jobbe ved fylte 67 år
 - Differensiert tilbaketrekking med kompensasjon for levealdersjusteringen

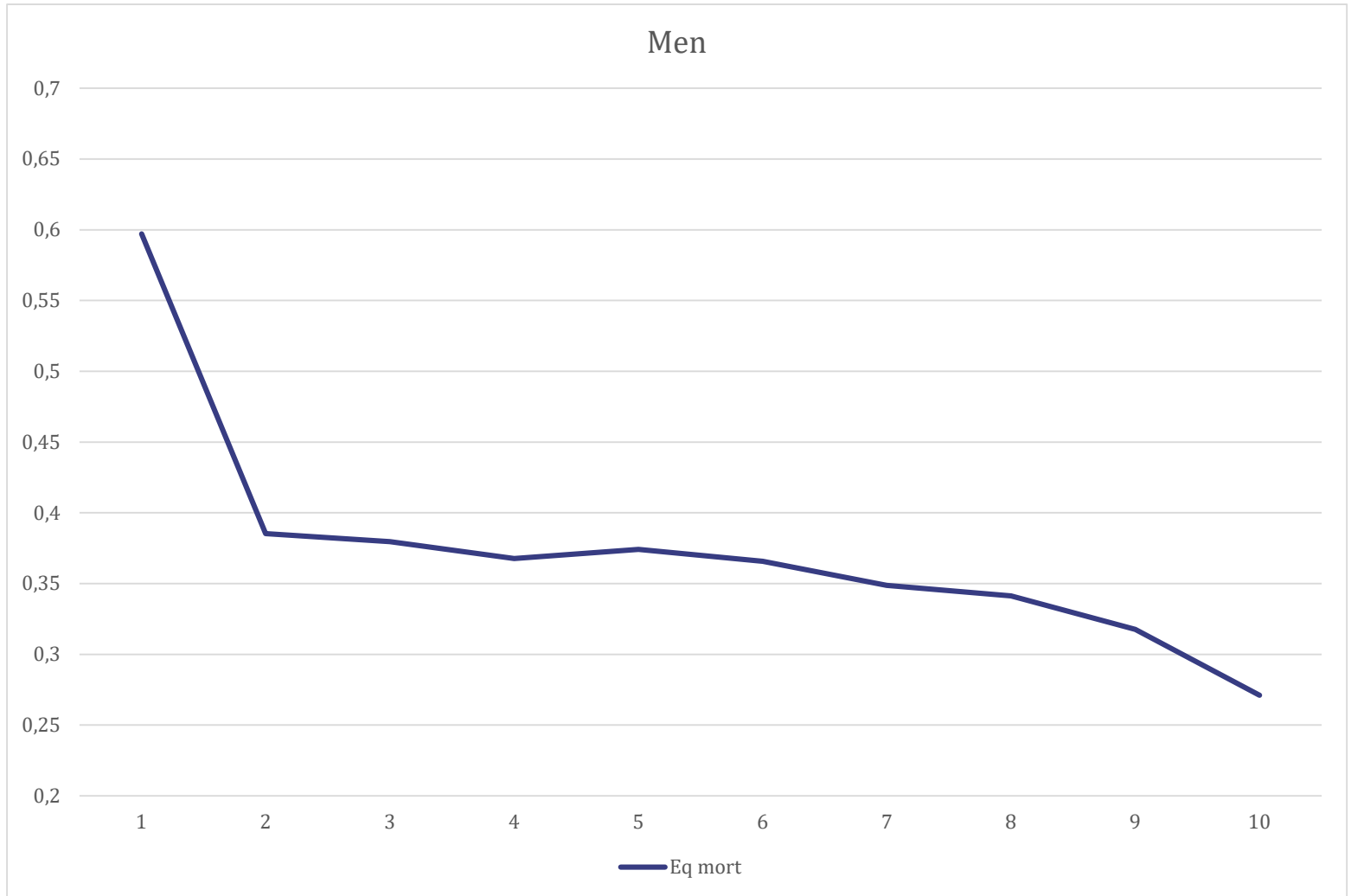
Forventet levealder etter størrelsen på livsløpslønn

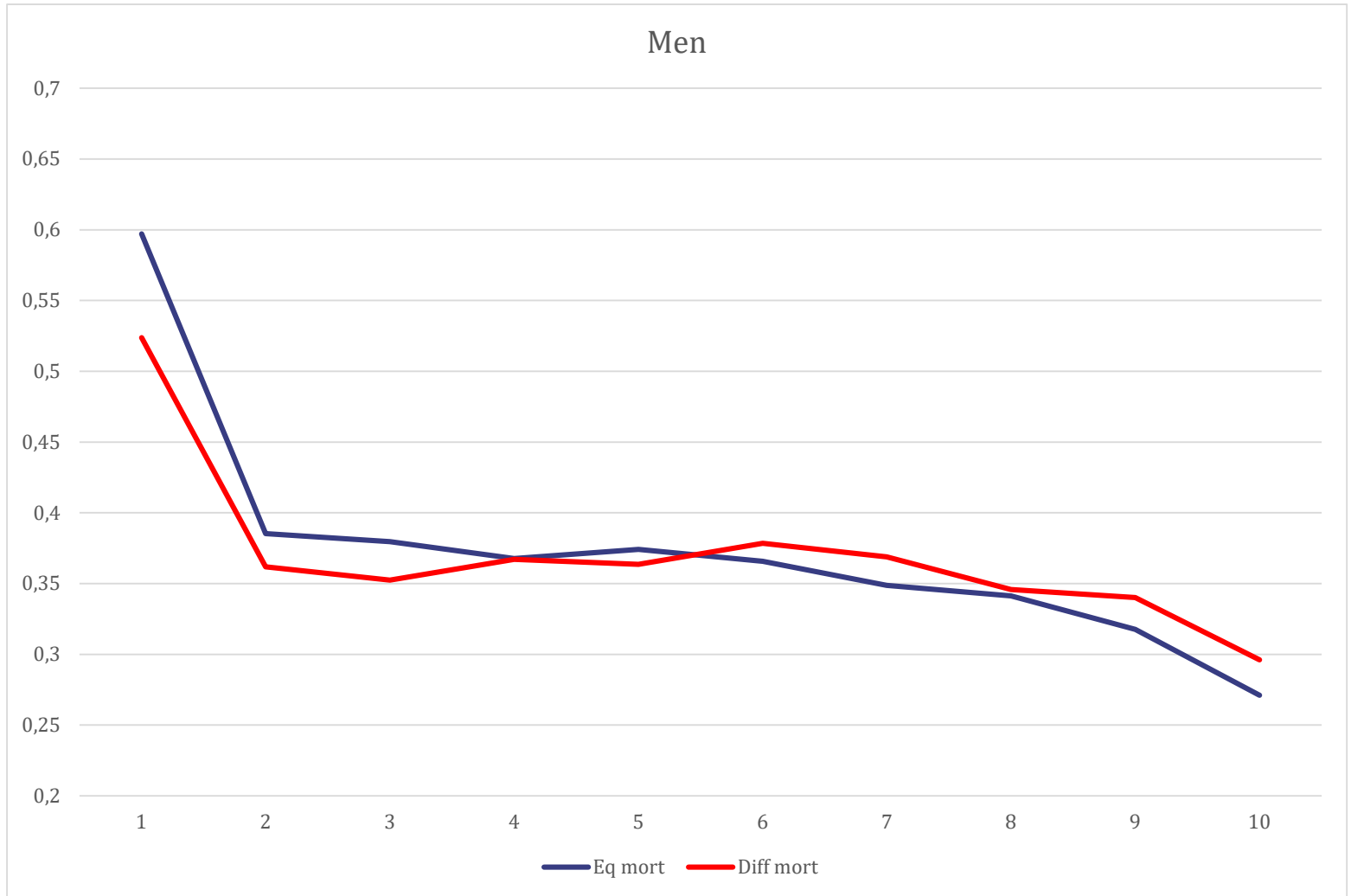
Forventet levealder etter størrelsen på livsløpslønn

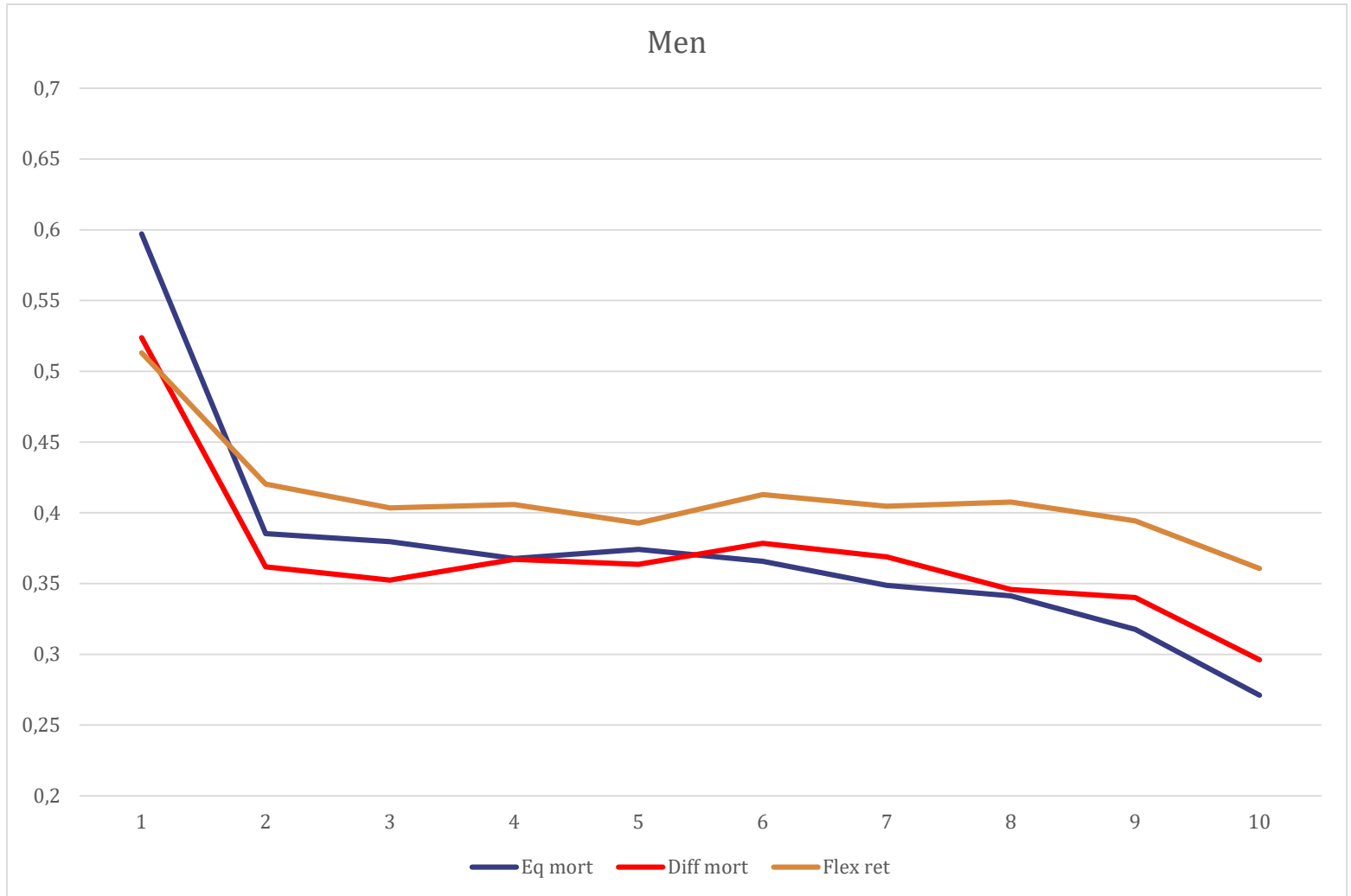
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

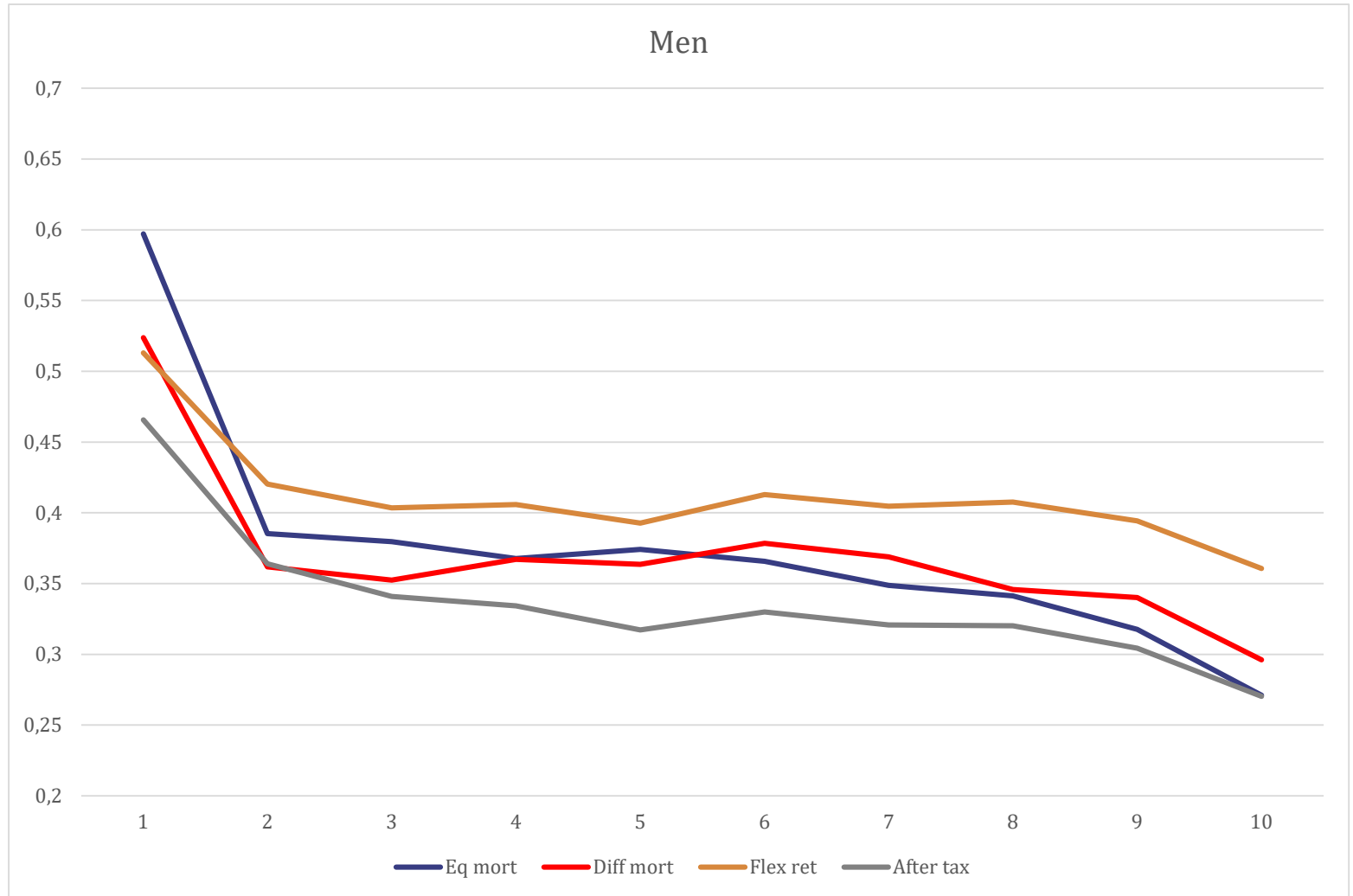
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

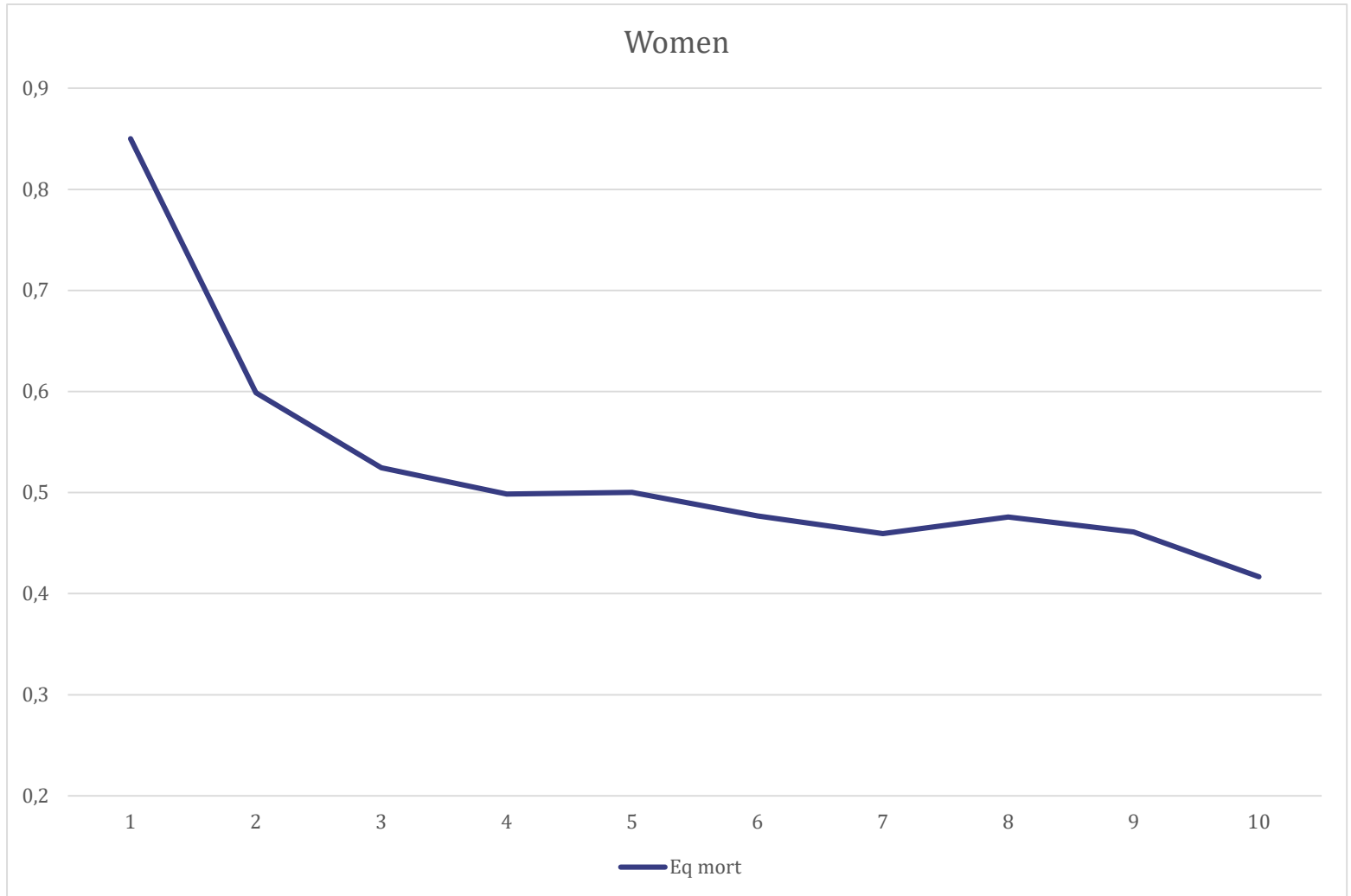
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

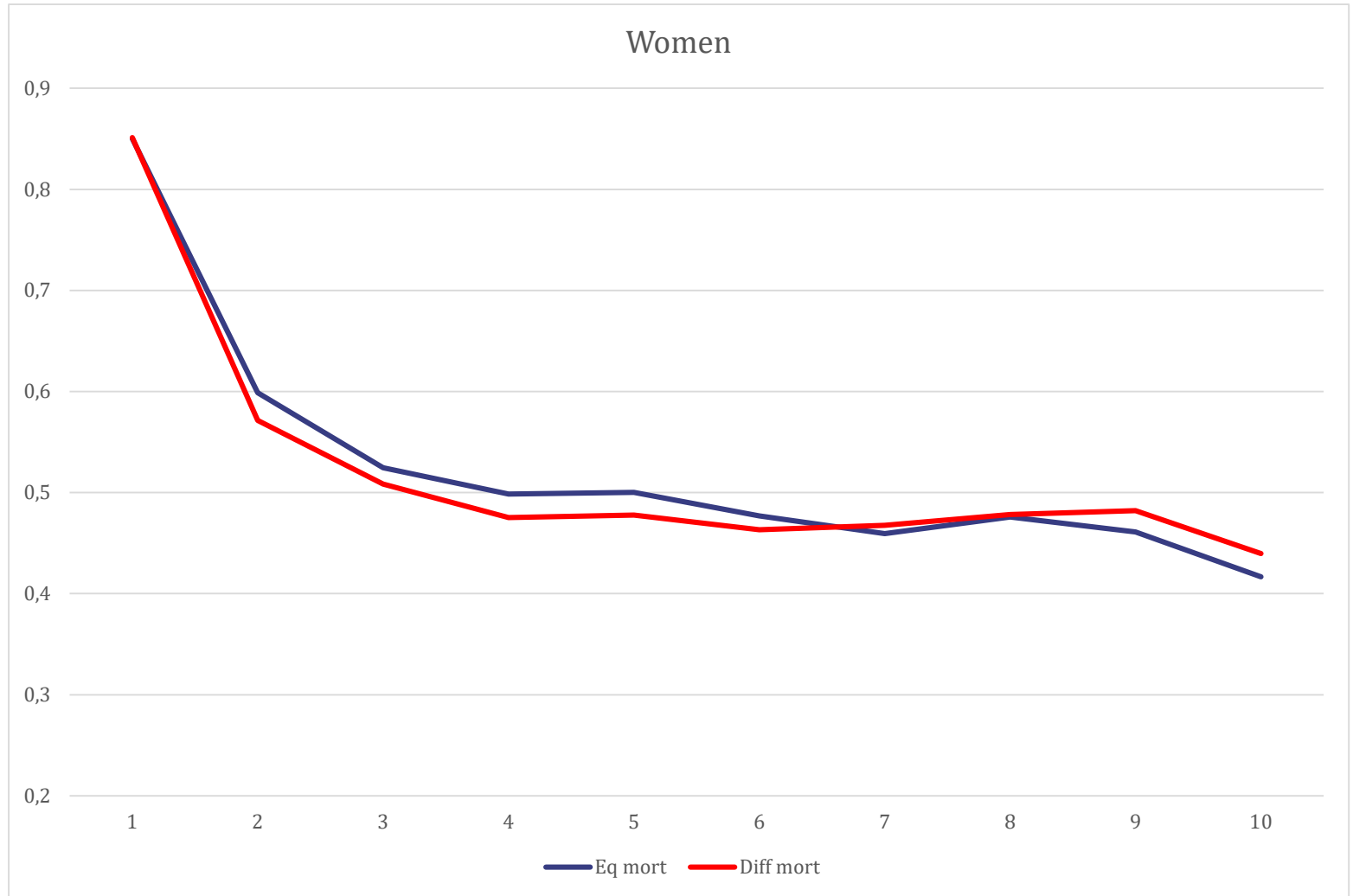
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

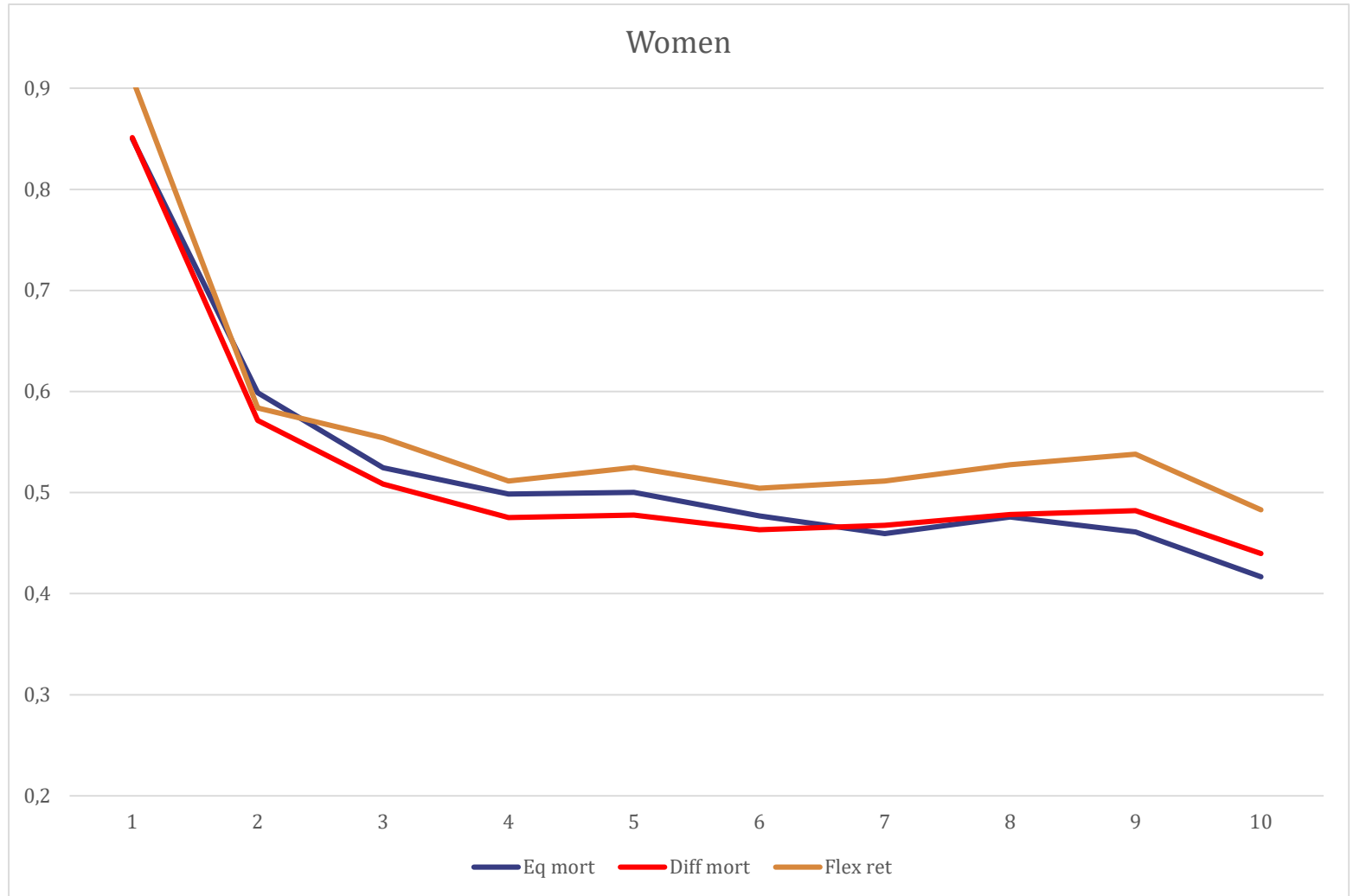
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

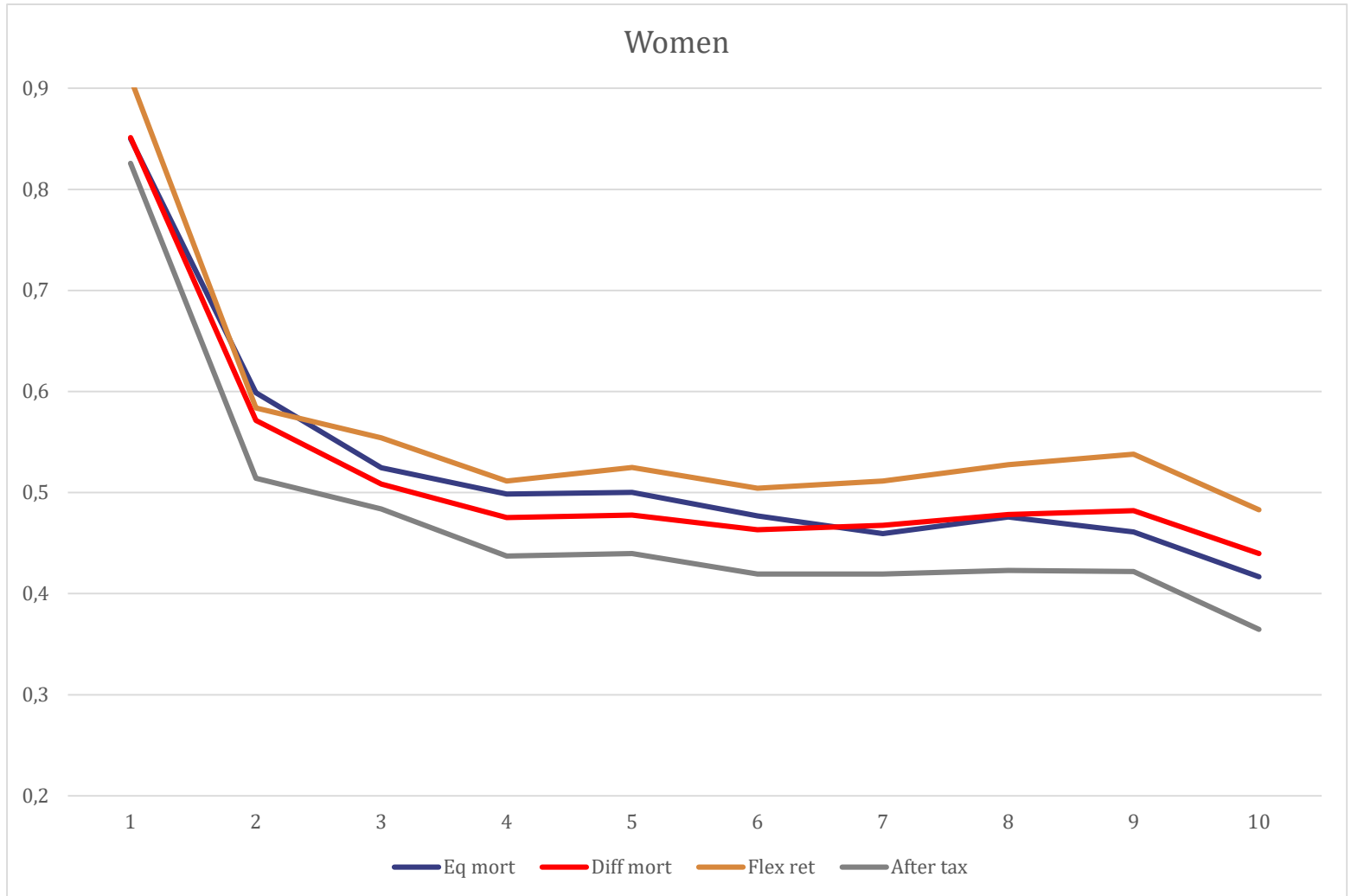
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

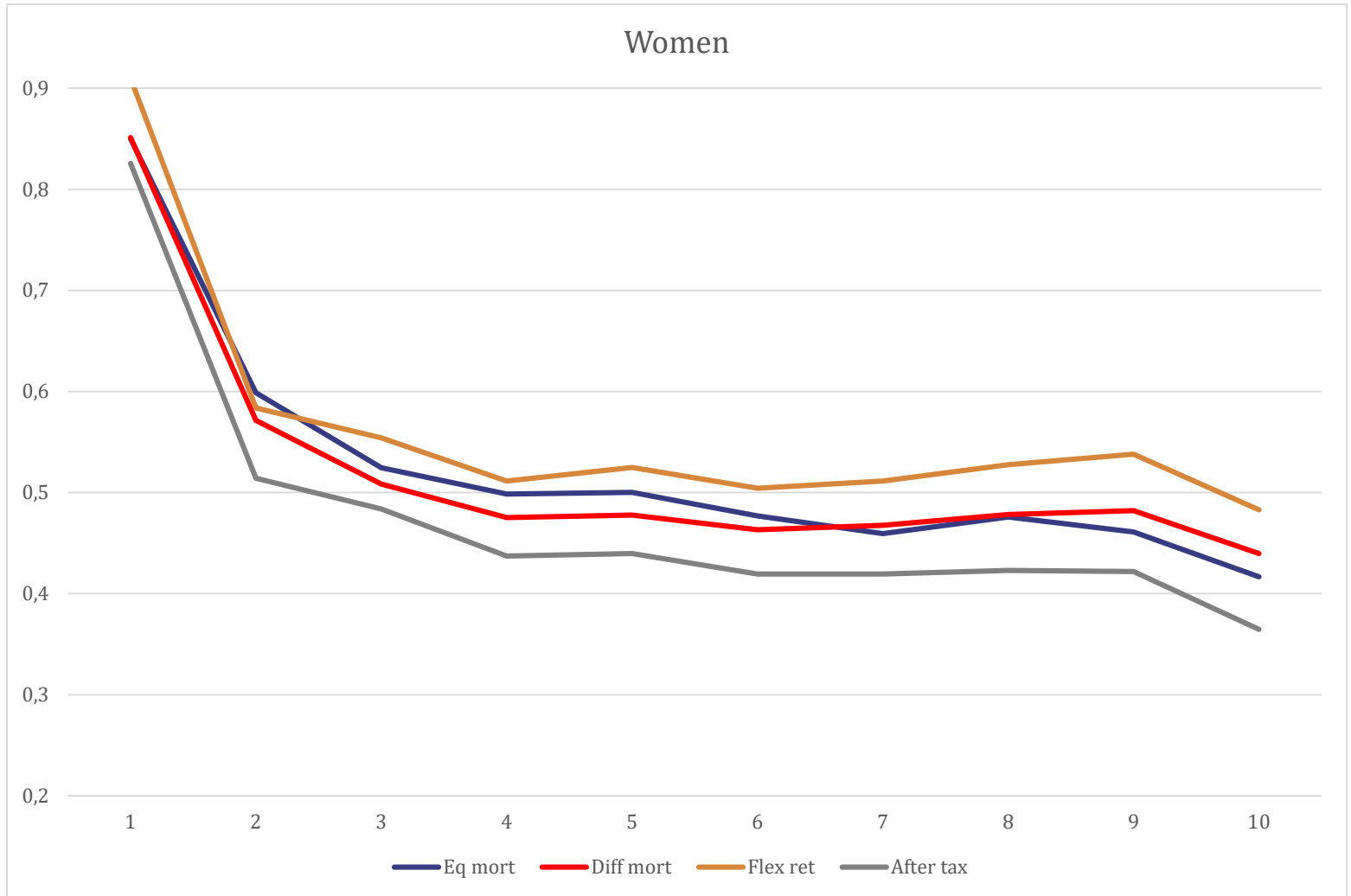
Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

Forholdet mellom samlet pensjon og samlet livslønn (frem til fylte 62)

Samlet mål på progressivitet

Menn

	Gini koeffisient livslønn frem til 62 A	Konsentrasjons- koeffisient pensjon B	Progressivitet ("Kakwani indeks") A-B
Equal mortality	0,223	0,143	0,080
Differential mortality	0,223	0,177	0,046
Flexible retirement	0,223	0,197	0,026
After tax	0,223	0,168	0,055

Samlet mål på progressivitet

Kvinner

	Gini koeffisient livslønn frem til 62 A	Konsentrasjons- koeffisient pensjon B	Progressivitet ("Kakwani indeks") A-B
Equal mortality	0,226	0,155	0,071
Differential mortality	0,226	0,176	0,051
Flexible retirement	0,226	0,183	0,043
After tax	0,226	0,152	0,074

Samlet mål på progressivitet

Alle

	Gini koeffisient livslønn frem til 62 A	Konsentrasjons- koeffisient pensjon B	Progressivitet ("Kakwani indeks") A-B
Equal mortality	0,248	0,139	0,109
Differential mortality	0,248	0,165	0,083
Flexible retirement	0,248	0,182	0,066
After tax	0,248	0,152	0,096

Konklusjoner

- Folketrygdens alderspensjon er progressiv og omfordelende med hensyn til livsinntekt
- Men bare takket være det som skjer i halene av fordelingen
- Et sterkt progressivt skattesystem for pensjonister hjelper også
- Adferdstilpasninger til levealdersjusteringen er regressive, men ikke sterke nok i 1963 kohorten til å annullere den generelle progressiviteten

Forbehold

- Å inkludere tjenestepensjon i analysen vil vise at det samlede pensjonssystemet er langt mindre progressivt enn folketrygdens alderspensjon alene
- Sterkere adferdstilpasninger i yngre kohorter kan vise seg til slutt å gjøre systemet regressivt

Alternative policy-svar

- Innføre subsidierte tidligpensjonsordninger for utvalgte grupper med kort forventet levealder?
- La delingstallet variere mellom sosio-økonomiske grupper ut fra forskjeller i forventet levealder?
- Styrke den formelle progressiviteten i systemet!

**INSTITUTE
FOR SOCIAL
RESEARCH**